

PSYKOLOGPROGRAMMET

Psykologiska institutionen

Stockholms universitet

Kursanvisningar

**Utvecklingspsykologi 4, termin 2
Barns hälsa och livsvillkor 7.5 hp**

Vårterminen 2022

Välkomna till Barns hälsa och livsvillkor 7.5 hp!

I den övergripande kursplanen beskrivs kursen på följande sätt:

”Kursen ger grundläggande kunskaper om barns skiftande hälsa och livsvillkor där hälsa definieras som ett tillstånd av fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande och inte enbart som frånvaro av sjukdom eller svaghet. Begreppet hälsa innefattar också kulturella och etiska aspekter där barn ges möjlighet att känna mening med livet. Betydelsen av bestämningsfaktorer för hälsa på olika nivåer uppmärksammas såsom livsvillkor, levnadsvanor, strukturella faktorer och samhällets organisation. Skolan med dess utjämnande samhällsuppdrag och familjen blir därmed viktiga inslag i kursen där skolpsykologens arbete spelar en central roll. Under kursen behandlas preventiva insatser som ges på olika nivåer för barns hälsa inom skolor och familj. Studenter ges möjlighet att utveckla och göra observation i skolmiljö vilket utgör en progression från småbarnsobservationerna tidigare i utvecklingspsykologin. Kursen ger även kunskap om barn som lever med våld och dess konsekvenser. Det ges möjlighet att träna på och få kunskap om hur man samtalar med barn med erfarenhet av svåra händelser och hur man gör en orosanmälan till Socialtjänsten.”

Denna kursanvisning ger övergripande information om upplägget i kursen. Detaljerade instruktioner ges vid kursstart.

Kursen består av följande moment:

Obligatoriska föreläsningar – metodseminarium – skolobservation – seminarium kring samtalsmetodik gällande att tala med barn om svåra händelser och samtalsfärdigheter – två hemtentamina som examineras muntligt och skriftligt

Föreläsningar

Utvecklingspsykologi ligger som en ram runt kursen. Teoretiskt kommer socialekologisk systemteori, psykodynamisk teori, anknytnings- och traumateori, social inlärningsteori samt nätverksteori att utgöra en allmän kunskapsbas på perspektivet barns hälsa och livsvillkor med analys utifrån individ, grupp och samhällsnivå.

Barnkonventionen ges särskilt utrymme, eftersom den ligger till grund för mycket av det som görs för barn. Konventionen uttrycker det enskilda barnets rätt till utveckling och tar upp många aspekter som har med grupsamvaro och social tillhörighet att göra.

Vi utgår från verksamheter som bygger på barn som individer och grupp, i första hand **skolan** och dess organisation. **Familjen** utgör ytterligare ett påverkanssystem på barns uppväxtvillkor. Psykologer presenterar hur de arbetar direkt och indirekt med skolbarn, grupper, familjer och lärare och de **preventiva** insatser som ges inom skola och familj för att främja psykisk hälsa. Andra viktiga inslag är nätverksidén, elevhälsan och prosocialt arbete, specialpedagogens arbete och roll för barn med särskilda svårigheter samt särskilt begåvade barn i skolan. Konsekvenser för barns utveckling och hälsa om man lever med familjevåld – diskuteras - både på individ och organisationsnivå - och man får träna sig i att kunna utforma en orosanmälan till Socialtjänsten.

Merparten av föreläsningarna är **obligatoriska (se schema)** då det är svårt att inhämta dessa kunskaper på egen hand. Är man inte närvarande på de obligatoriska föreläsningarna måste man lämna in en kompletteringsuppgift.

Skolauskultation

Relativt tidigt i kursen ägnas en dag åt en skolobservation i åk 3-9 i någon av Stockholms läns skolor nu när det råder pandemi kommer det att ske via en videofilm. Om ni hade gjort observationen i skolorna hade det varit ett samarbete med biträdande rektorer i Stockholm.

Syftet är att ni ska få en möjlighet att följa en klass och att göra en beteendeobservation – att i skolmiljö reflektera över betydelsen av t ex talutrymme, positiv feedback, social klass, kulturell bakgrund, kön, nätverk och preventivt arbete samt funktionsvariation för barns anpassning, utveckling och livsvillkor.

Ni arbetar i par när det gäller observationen och inför observationen har vi ett **metodseminarium** där vi arbetar i smågrupper med utveckling och planering av uppgiften.

Seminarier

Seminarierna har karaktären av metod, workshop, diskussion och redovisning. En heldag är vikt till att arbeta med att barn och trauma och att samtala med barn som varit med om svåra händelser samt utforma en orosanmälan till Socialtjänsten. I samtalsfärdigheter ligger nu fokus på samtal med barn och unga som varit med om svåra händelser och syftet är att få till en hälsofrämjande utveckling och bättre hälsa hos barn.

Förväntade studieresultat

Efter genomgången kurs skall studenten kunna

1. identifiera och beskriva bestämningsfaktorer såsom livsvillkor, levnadsvanor, strukturella faktorer och samhällets organisation och som inbegriper mänskliga rättigheter för hälsa hos barn (examination 1)
2. analysera och kritiskt granska bestämningsfaktorer för hälsa hos barn utifrån psykologiska teorier som belyser såväl individ-, grupp- som samhällsperspektiv. (examination 1)
3. utforma, utföra och utvärdera en beteendeobservation i ett socialt sammanhang och presentera och diskutera analys samt resultat i grupp. (examination 2)
4. redogöra för och kritisk granska preventiva insatser som ges, på olika nivåer, för ökad hälsa inom skolor och familj samt det vetenskapliga stödet dessa har. (obl undervisningsmoment om prevention och examination 2)
5. tillämpa grundläggande samtalsfärdigheter och hur man kan tala med barn om svåra händelser i syfte att skapa en hälsofrämjande utveckling.
6. visa på kunskap om barn som lever med våld och dess konsekvenser för barns utveckling (barns våldsutsatthet) och kunna utforma en orosanmälan till Socialtjänsten

Kurskrav

För att få godkänt på kursen krävs:

Godkända examinationsmoment:

Deltagande i obligatoriska undervisningsmoment och genomförd beteendeobservation och muntlig och skriftlig presentation av arbetet.

Muntlig redovisning vid litteraturseminarium och inlämning av det skriftliga examinationsarbetet

Examination

Kursen examineras enligt följande:

1. **Fördjupningsuppgift** (max 7 sidor) av valfri facklitteratur där tillämpbara delar av kurslitteraturen också redovisas. Betyg: A–F (4,5 hp)
2. **Skolobservationsrapport** (5-6 sidor) via videofilm med resultat och analys av beteendeobservationen. Betyg: G/U (3 hp)

(Obs! Teckenstorlek 12, radavstånd 1,5 och 2,5 cm marginaler).

Betygsättning

Betyg på delkursen avgörs av betyget på fördjupningsuppgiften.

Betygskriterier

A – Utmärkt

Utifrån respektive hemtentamen redogöra för, analysera samt föra mycket självständiga och kritiska diskussioner av utvalda delar av litteraturen. Påvisar beläsenhet. Reflekterar kring aspekter som försvårar respektive underlättar barns anpassning och utveckling. Det inlämnade materialet är synnerligen välskrivet, välstrukturerat och klagörande och inlämnat inom de angivna tidsramarna. Litteraturreferenser används korrekt.

B – Mycket bra

Utifrån respektive hemtentamen redogöra för, analysera samt föra självständiga och kritiska diskussioner av utvalda delar av litteraturen. Påvisar beläsenhet. Reflekterar kring aspekter som försvårar respektive underlättar barns anpassning och utveckling. Det inlämnade materialet är mycket välskrivet, välstrukturerat och klagörande och inlämnat inom de angivna tidsramarna. Litteraturreferenser används korrekt.

C – Bra

Utifrån respektive hemtentamen redogöra för, analysera samt till viss del föra självständiga och kritiska diskussioner av utvalda delar av litteraturen. Reflekterar kring aspekter som försvårar respektive underlättar barns anpassning och utveckling. Det inlämnade materialet är välskrivet, välstrukturerat och klagörande och inlämnat inom de angivna tidsramarna. Litteraturreferenser används korrekt.

D – Tillfredsställande

Utifrån respektive hemtentamen redogöra för utvalda delar av litteraturen. Analys och den kritiska diskussionen förs men är något outvecklad eller otydlig. Reflekterar kring aspekter som försvårar respektive underlättar barns anpassning och utveckling. Litteraturreferenser används korrekt. Alternativt uppgifterna är inte inlämnade inom kursens utsatta ramar.

E – Tillräckligt

Utifrån respektive hemtentamen redogöra för utvalda delar av litteraturen. Reflekterar kring aspekter som försvårar respektive underlättar barns anpassning och utveckling. Litteraturreferenser används korrekt.

Fx – Otillräckligt

Redogörelsen är otydlig och något bristfällig samt tyder på vissa missförstånd. (Åtgärd: restuppgift).

F – Helt otillräckligt

Redogörelsen är ostrukturerad, har allvarliga brister och tyder på betydande missförstånd. (Åtgärd: hela uppgiften görs om).

Litteratur

Almqvist, K., Norlén A., & Tingberg, B. (2021). *Barn, unga och trauma. Att uppmärksamma, förstå och hjälpa*. Natur & Kultur. (ca 100 – 120 sidor)

Forsberg, G & Wallmark, J. (2021). *Nätverksboken - om mötets möjligheter*. Liber. (ca 180 sidor)

Schad, E. (red.) (2014). *Psykolog i skolan*. Studentlitteratur AB. (290 sidor)

Sommer, D. (2009). *Barndomspsykologi: Utveckling i en förändrad värld*. Liber AB (112 sidor)

Artiklar:

Forslund, T., Granqvist, Pehr., m fl. (2021). *Attachment goes to court: child protection and custody issues*. Attachment & Human Development. The Author(s). Published by Informa UK Limited, trading as Taylor & Francis Group.

Länk: <https://doi.org/10.1080/14616734.2020.1840762> © 2021

Cicchetti, D. (2016). *Socioemotional, Personality, and Biological Development: Illustrations from a Multilevel Developmental Psychopathology Perspective on Child Maltreatment*. *Annu Rev. Psychol.* 2016. 67:187–211

This article´s doi: 10.1146/annurev-psych-122414-033259

Referenslitteratur

Ivarsson, B. H. (2014). *Sjukdomsförebyggande metoder: samtal om levnadsvanor i vården*. Natur & Kultur Akademisk.

Karlsson, P. (2010). *Beteendestöd i vardagen. Handbok i tillämpad beteendeanalys*. Natur och Kultur.

KN = Nylander, K. (2009). *Tonåringars benägenhet att anmäla brott och deras förtroende för rättsväsende (rapport, 2009:20). Brottsförebyggande rådet*. (Finns att ladda ner på www.bra.se under ”Publikationer”).

Artiklar FN= FN:s konvention om barnets rättigheter.

<https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/barnkonventionen/konventionstexten/>

SBU = Statens beredning för medicinsk utvärdering, Rapport 202, Program för att förebygga psykisk ohälsa hos barn (2010) (finns att ladda ner på www.sbu.se)

SOUa = Statens offentliga utredningar, 2010:64, ”Se de tidiga tecknen” forskare reflekterar över sju berättelser från förskola och skola. (Finns att ladda ner på www.regeringen.se)

SOUb = Statens offentliga utredningar, 2010:66, Barns perspektiv på jämställdhet i skola. En kunskapsöversikt. (Finns att ladda ner på [www.regeringen .se](http://www.regeringen.se))

TFB = Ttofi, M.M, Farrington, D.P., & Baldry, C.B. (2008). Effectiveness of Programmes to Reduce School Bullying. A Systematic Review. *Brottsförebyggande rådet*. (Finns att ladda ner på www.bra.se under ”Publikationer”).

Referenslitteratur

Valfri facklitteratur (i första hand en av nedanstående titlar)

Ali, E. (2021). Vem har sagt något om kärlek- att bryta sig fri från hedersförtryck. Rabén & Sjögren. ISBN:9789129726893

Ambjörnsson, F. (2004). *I en klass för sig*. Stockholm: Ordfront. ISBN:9789170370274

Bagwell, C. L., & Schmidt, M. E. (2013). *Friendship in childhood and adolescence*. NY: Guildford Press. ISBN: 9781462509607

Botond, A. (2017). *Kulturell psykologi*. Lund: Studentlitteratur. ISBN:9789144105932

Ellmin R. (2014). *Att förebygga mobbning i skolan*. Stockholm: Liber. ISBN: 9789147105830

Forinder, U., & Hagborg, E. (red.) (2008). *Stödgrupper för barn och ungdomar*. Lund: Studentlitteratur. ISBN: 9789144001012

Golombok S. (2018). *Moderna familjer – Barn och föräldrar i nya constellationer*. Stockholm: Natur & Kultur. ISBN: 9789127819184

Harris J. (2009). *The nurture assumption: Why children turn out the way they do*. Förlag: Free Press: ISBN: 9781439101650

Hundeide, K. (2006). *Sociokulturella ramar för barns utveckling - barns livsvärldar*. Lund: Studentlitteratur. ISBN: 9789144043944

Lalander, P., & Johansson, T. (2012). *Ungdomsgrupper i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur. ISBN: 9789144075747

Leonard, M. (2016). *The sociology of children, childhood and generation*. Sage Publications Ltd. ISBN: 9781446259245

Simmons, R. (2011). *Odd girl out. The hidden culture of aggression in girls*. NY: Harcourt. ISBN: 9780547520193

Thors, C. (red.). *Utstött - en bok om mobbning*. Pedagogiska magasinets skriftserie nr. 6. Stockholm: Lärarförbundets förlag. ISBN: 9789197659840

Wahlström, K. (2003). *Flickor, pojkar och pedagoger*. Stockholm: Utbildningsradion. ISBN: 9789125040047

Wrethander Bliding, M. (2007). *Inneslutning och uteslutning - barns relationsarbete i skolan*. Stockholm: Studentlitteratur. ISBN: 9789144046044

Några länktips

www.barnombudsmannen.se/ Barnombudsmannens hemsida

www.bris.se Barnens rätt i samhället, välkänd ideell organisation med medlemssida

www.friends.se Friends hemsida, förebyggande arbete mot mobbning

www.raddabarnen.se Rädda Barnens hemsida, med bibliotek och bokhandel

www.regeringen.se Regeringens hemsida med gällande lagar, aktuella utredningar

www.skolverket.se med styrdokument för skola och förskola samt utbildningsforskning

www.socialstyrelsen.se Socialstyrelsens hemsida, med rapporter från den sociala sektorn.

Plagiat och fusk

Allmän information om plagiat, fusk och otillåtet samarbete Som en del i ditt ansvar som student på Stockholms universitet ingår att känna till de regler som finns för examination. Utförlig information finns både på Psykologiska institutionens och Stockholms universitets hemsida (www.su.se/regelboken). Lärare är skyldiga att anmäla misstanke om fusk och plagiat till rektor och disciplinnämnden. Plagiat och fusk blir alltid ett disciplinärende och kan leda till avstängning. Ett exempel på plagiat är att ordagrant eller nästan ordagrant skriva av en text (gäller även enstaka meningar) och inte ange varifrån detta kommer. Detta gäller även texter du själv skrivit tidigare (självplagiat). Till fusk räknas till exempel att ha med otillåtna hjälpmedel (t ex mobiltelefon) på provtillfällen. Att ha studiegrupper tillsammans är utvecklande och tidsbesparande, men när det kommer till examinationsuppgifter måste du vara noggrann med att arbeta själv (om inte annat tydligt anges i kursanvisningarna) för att inte riskera att det ska räknas som otillåtet samarbete.

Kursansvarig: Ann-Charlotte Edlund leg psykolog leg psykoterapeut handledare
ann-charlotte.edlund@psychology.su.se tel: 08-16 32 52